

AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING CHET TILLARINI O'RGANISHDAGI O'RNI

Abdiqahhorova Dilrabo Odil qizi

Shahrisabz Davlat Pedagogika Instituti Filologiya Fakulteti
Xorijiy Til va Adabiyoti yo'nalishi 3-23 Guruh Talabasi

O'ktamov Madadjon O'ktam o'g'li

Shahrisabz davlat pedagogika instituti Matematika
va ta'limda axborot texnologiyasi kafedra O'qituvchisi

E-mail: oktamovm03@mail.ru

Annotatsiya. Mazkur maqolada axborot texnologiyalarining chet tillarini o'rganishdagi o'rni va ahamiyati yoritilgan. Unda mobil ilovalar, onlayn ta'lim platformalari hamda sun'iy intellekt vositalarining til o'rganish jarayoniga qo'shayotgan hissasi tahlil qilinadi. Muallif Duolingo, Memrise, ChatGPT kabi texnologik vositalar orqali o'rganishning afzalliklari va mavjud kamchiliklari haqida fikr yuritadi. Shuningdek, maqolada texnologiyalarni an'anaviy o'quv usullari bilan uyg'unlashtirish zarurligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: axborot texnologiyalari, chet tillari, til o'rganish, mobil ilovalar, onlayn ta'lim, sun'iy intellekt, Duolingo, ChatGPT, an'anaviy ta'lim, interaktiv metodlar.

Annotation. This article explores the role and significance of information technologies in learning foreign languages. It analyzes the contribution of mobile applications, online learning platforms, and artificial intelligence tools to the language acquisition process. The author discusses the advantages and disadvantages of learning through technological tools such as Duolingo, Memrise, and ChatGPT. The importance of integrating modern technologies with traditional teaching methods is also emphasized.

Keywords: information technology, foreign languages, language learning, mobile applications, online education, artificial intelligence, Duolingo, ChatGPT, traditional education, interactive methods.

Аннотация. В данной статье рассматривается роль и значение информационных технологий в изучении иностранных языков. Анализируется вклад мобильных приложений, онлайн-платформ и инструментов искусственного интеллекта в процесс овладения языками. Автор обсуждает преимущества и недостатки использования таких технологий, как Duolingo, Memrise и ChatGPT. Также подчеркивается важность сочетания современных технологий с традиционными методами обучения.

Ключевые слова: информационные технологии, иностранные языки, изучение языков, мобильные приложения, онлайн-образование, искусственный интеллект, Duolingo, ChatGPT, традиционное обучение, интерактивные методы.

Kirish

Hozirgi globallashuv davrida chet tillarini o'rganishning ahamiyati kundan-kunga ortib bormoqda. Chet tillari nafaqat muloqot tili, balki global iqtisodiyotda raqobatbardoshlikni oshirish va ilm-fan bilan tanishish uchun ham zarur. Shu bilan birga, axborot texnologiyalarining rivojlanishi til o'rganish jarayonini sezilarli darajada o'zgartirdi. Internet, mobil ilovalar va sun'iy intellekt kabi texnologiyalar, til o'rganishni osonlashtirib, yanada samarali qilishda katta yordam bermoqda. Bugungi kunda mobil ilovalar va onlayn platformalar orqali o'rganish, vaqtni tejashga va samarali o'zlashtirishga imkon yaratadi. Sun'iy intellekt yordamida esa o'rganish individual ehtiyojlarga moslashadi va yanada interaktiv bo'ladi. Ushbu maqolada axborot texnologiyalarining chet tillarini o'rganishdagi o'rni va ulardan samarali foydalanish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi.

Axborot texnologiyalarining til o'rganishdagi eng muhim vositalaridan biri — bu mobil ilovalardir. Masalan, Duolingo va Memrise ilovalari o'quvchiga har kuni yangi so'zlarni o'rganish, grammatika mashqlarini bajarish va talaffuzni mashq qilish imkonini beradi. Shu bilan birga, YouTube, BBC Learning English, Coursera kabi platformalarda bepul video darsliklar mavjud. Yana bir innovatsion vosita — bu sun'iy intellekt. Masalan, ChatGPT orqali ingliz tilida savol-javob qilish, matn tahlili, tarjima qilish va hatto insho yozish mashqlarini bajarish mumkin. Bu esa o'quvchining mustaqil ishlashini osonlashtiradi va interaktiv o'quv muhiti yaratadi. Albatta, bunday texnologiyalarni qo'llashning ko'plab afzalliklari mavjud: o'quvchi o'ziga qulay vaqtda, istalgan joyda o'rganishi mumkin, o'z tempida mashq qiladi, turli madaniy manbalarni o'rganadi. Biroq ba'zi kamchiliklar ham yo'q emas. Masalan, texnik vositalarga qaramlik, sifatli kontent tanlashdagi qiyinchiliklar, yoki diqqatni jamlay olmaslik muammolarini keltirib chiqarishi mumkin. Axborot texnologiyalarining chet tillarini o'rganishdagi roli bugungi kunda beqiyos darajada. Mobil ilovalar, onlayn kurslar va sun'iy intellekt asosidagi tizimlar nafaqat o'rganish jarayonini soddalashtiradi, balki o'quvchilarni yanada motivatsiyalashga ham yordam beradi. Axborot texnologiyalarining asosiy afzalliklaridan biri bu interaktiv va individual yondashuv yaratishdir. Bunday tizimlar orqali o'quvchi o'zining bilim va qobiliyatiga moslashtirilgan darslarni oladi, o'rganishni mustaqil ravishda davom ettirishi mumkin. Mobil ilovalar va onlayn platformalar. Mobil ilovalar, masalan, Duolingo, Memrise, Babbel kabi platformalar til o'rganishda yangi imkoniyatlarni taqdim etadi. Bu ilovalar o'quvchilarga har kuni yangi so'zlar, jumlar va grammatikani o'rganish imkoniyatini beradi. Ilovalar orqali o'rganish, o'quvchini qiziqtiradi va jarayonni qiziqarli qiladi. Bu vositalar orqali tilni o'rganish, nafaqat an'anaviy darsliklarga asoslanib, balki interaktiv o'yinlar, testlar, video va audio materiallar yordamida amalga oshiriladi. Bu o'quvchilarning bilimlarini mustahkamlash va faoliyatni samarali amalga oshirishga yordam beradi. Onlayn platformalar, masalan, BBC Learning English yoki Coursera kabi saytlarda turli xil kurslar mavjud. Bu kurslar o'quvchilarga murakkab grammatika, tinglash, nutq va yozish ko'nikmalarini

rivojlantirishga yordam beradi. Bunday platformalar orqali o'quvchilar eng so'nggi bilimlarni olish imkoniyatiga ega bo'ladi, shuningdek, turli mavzularda maxsus kurslardan foydalanishlari mumkin. Sun'iy intellekt. Sun'iy intellektning til o'rganishga qo'shgan hisssasi alohida ahamiyatga ega. ChatGPT, masalan, o'quvchilarga o'z bilimlarini sinab ko'rish, matnlar yaratish va ularga izohlar berish imkoniyatini taqdim etadi. Bu tizimlar o'quvchining savol-javob orqali til ko'nikmalarini mustahkamlashga yordam beradi. Sun'iy intellekt yordamida o'quvchi grammatik xatolarni tuzatish, so'z boyligini oshirish va talaffuzni yaxshilash imkoniyatiga ega bo'ladi. Buning ustiga, tizimlar o'quvchining o'rganish jarayonini kuzatib borib, unga moslashtirilgan mashqlar va maslahatlar berishadi. Sun'iy intellektning yana bir foydali jihati shundaki, u o'quvchilarga tilni o'rganishda vaqti-vaqti bilan yordam beradi, savollarni to'g'ri va aniq javob bilan yechishga imkon yaratadi. Bunday interaktiv yondashuv o'rganish jarayonini samarali va tezroq amalga oshirishga imkon beradi. Afzalliklari va kamchiliklari Axborot texnologiyalarining til o'rganishdagi afzalliklari ko'p. Bular orasida o'rganishning interaktiv va individual yondashuvi, resurslarga qulay kirish imkoni va vaqtni tejash kabi jihatlar bor. O'quvchi istalgan vaqtda va istalgan joyda o'rganishi mumkin, bu esa uning vaqtini samarali boshqarish imkoniyatini yaratadi. Shuningdek, o'rganish jarayoni yanada qiziqarli va ko'proq ma'lumotni o'zlashtirishga yordam beradi. Biroq, ba'zi kamchiliklar ham mavjud. Masalan, texnologiyalarga haddan ortiq qaramlik o'quvchining mustaqil ishlash qobiliyatini susaytirishi mumkin. Bunday texnologiyalarni ishlatishda ba'zan sifatli kontentni tanlashda qiyinchiliklar yuzaga keladi, chunki hamma onlayn resurslar bir xil darajada ishonchli emas. Bundan tashqari, ba'zi texnologik vositalar faqat ma'lum tillar uchun moslashtirilgan, shuning uchun chet tillarini o'rganayotgan ba'zi foydalanuvchilar uchun moslashtirilgan kontentlar etishmasligi mumkin. Axborot texnologiyalarining chet tillarini o'rganishga qo'shgan hisssasi Axborot texnologiyalari til o'rganish jarayonini sezilarli darajada o'zgartirib, uni yanada samarali va interaktiv qilishda muhim rol o'ynaydi. Xususan, mobil ilovalar, onlayn platformalar va sun'iy intellekt asosidagi tizimlar til o'rganishni osonlashtirib, o'quvchilarga yangi imkoniyatlar yaratadi. Ular o'rganishning ko'plab aspektlarini, jumladan, grammatika, so'z boyligi, talaffuz, tinglash va yozish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Mobil ilovalar va onlayn platformalar. Bugungi kunda, Duolingo, Memrise, Babbel, Busuu kabi mobil ilovalar chet tilini o'rganishning samarali vositasi sifatida keng qo'llaniladi. Bu ilovalar o'quvchilarni o'zlashtirish uchun oddiy va interaktiv metodlardan foydalangan holda, har kuni yangi so'zlar va grammatikani o'rganishga undaydi. Ularning afzalligi shundaki, o'quvchilar o'zlariga mos vaqtda o'rganish imkoniyatiga ega bo'lib, jarayonni o'yin shaklida qiziqarli qiladi. Onlayn platformalar ham chet tili o'rganishda katta yordam beradi. Coursera, EdX, BBC Learning English, Udemiy kabi platformalarda nafaqat tilni o'rganish, balki madaniy kontekst, ijtimoiy va professionallik tillarini ham o'rganish mumkin. Onlayn kurslar orqali o'quvchilar turli murabbiylar bilan muloqot qilishi, video darslar orqali tilni o'rganish imkoniyatiga ega

bo'ladi. Bu kurslarda dastlabki bosqichlardan to ilg'or darajagacha bo'lgan materiallar taqdim etiladi. Sun'iy intellekt va avtomatlashtirilgan o'rganish vositalari. Sun'iy intellekt (AI) texnologiyalarining chet tillarini o'rganishdagi o'rni alohida e'tiborga loyiqdir. ChatGPT, Google Translate, Rosetta Stone, Grammarly kabi sun'iy intellekt asosidagi tizimlar nafaqat matnlarni tarjima qilish yoki grammatik xatolarni aniqlash, balki interaktiv o'rganish imkoniyatlarini ham yaratadi. Misol uchun, ChatGPT yordamida o'quvchilar ingliz tilida so'zlashishni mashq qilishlari mumkin, tizim ularga grammatika va talaffuz bo'yicha tezkor tuzatishlar berishi mumkin. AI asosidagi o'quv tizimlari, o'rganish jarayonini o'quvchining individual ehtiyojlariga moslashtiradi, bu esa o'rganish samaradorligini oshiradi. AI yordamida foydalanuvchilar o'zlarining o'rganish tezligini va qobiliyatlarini baholash imkoniyatiga ega bo'ladi. Sun'iy intellektning yana bir afzalligi shundaki, u 24/7 ishlaydi, bu esa o'quvchilarga o'z vaqtida yordam olish va mashqlarni amalga oshirishda davom etish imkonini beradi. Interaktiv va moslashuvchan o'rganish. Axborot texnologiyalari o'quvchilarga o'zlarining o'rganish metodologiyasini tanlash imkoniyatini beradi. Bunday texnologiyalar yordamida o'rganish an'anaviy darsliklar yoki murabbiylar tomonidan boshqarilmaydi. O'quvchi o'zining individual ehtiyojlariga qarab, matn, audio, video materiallar, testlar va o'yinlar orqali bilim olish jarayonini tashkil qilishi mumkin. Bu metod, shuningdek, o'quvchining o'z-o'zini nazorat qilish qobiliyatini oshiradi va vaqtni samarali boshqarish imkonini yaratadi. Interaktiv o'quv vositalari yordamida o'quvchilar o'zlarini turli vaziyatlarda sinab ko'rishi mumkin. Masalan, Duolingo ilovasida turli mashqlarni bajarish orqali o'quvchilar real vaziyatlarda, tilni qo'llashga o'xshash tajriba hosil qilishadi. Shu bilan birga, o'quvchilar o'z xatolarini tezda tuzatish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Xulosa

Axborot texnologiyalarining chet tillarini o'rganishdagi o'rni bugungi kunda sezilarli darajada ortdi. Mobil ilovalar, onlayn ta'lim platformalari, sun'iy intellekt va boshqa zamonaviy texnologik vositalar til o'rganish jarayonini yanada samarali, qiziqarli va interaktiv qiladi. Bu texnologiyalar yordamida o'quvchilar tilni o'z ehtiyojlariga mos ravishda o'rganishlari mumkin, bu esa o'rganish jarayonini mustaqil, shuningdek, samarali qiladi. Birinchidan, mobil ilovalar va onlayn platformalar orqali chet tilini o'rganishning eng katta afzalligi — bu qulaylikdir. O'quvchi o'zining jadvaliga mos ravishda darslarni o'rganishi, turli xil interaktiv materiallar orqali bilimlarini mustahkamlashi mumkin. Duolingo, Memrise, Babbel kabi ilovalar va BBC Learning English, Coursera kabi onlayn platformalar, har bir o'quvchining o'rganish uslubiga moslashtirilgan kontentlar taqdim etadi. Bu o'quvchilarga tilni tez va samarali o'rganishga yordam beradi. Ikkinchidan, sun'iy intellekt texnologiyalari til o'rganish jarayonini yangi darajaga olib chiqdi. ChatGPT va boshqa AI tizimlari o'quvchilarga interaktiv tarzda muloqot qilish imkoniyatini beradi, ularni til ko'nikmalarini rivojlantirishga va murakkab matnlarni tushunishga yordam beradi. AI tizimlari o'quvchining o'rganish jarayonini individual ravishda boshqaradi, bu esa o'z-o'zini o'rganishni qo'llab-quvvatlaydi va samaradorlikni oshiradi. Shuningdek, axborot texnologiyalari chet tili o'rganishning qiziqarli va motivatsion tomonlarini rivojlantiradi. Texnologiyalarning interaktivligi o'quvchilarni doimo yangi ma'lumotlarni o'rganishga

undaydi, bu esa til o'rganishning eng muhim jihatlaridan biridir. O'quvchilar har xil o'yinlar, testlar va simulyatsiyalar orqali tilni o'rganishdan zavqlanishadi, bu esa o'rganish jarayonini yanada samarali qiladi. Biroq, texnologiyalarning til o'rganishga qo'shgan hisssasi bilan birga, ba'zi kamchiliklar ham mavjud. Texnologiyalarga haddan ortiq qaramlik o'quvchining mustaqil o'rganish qobiliyatini pasaytirishi mumkin. Bundan tashqari, ba'zi texnologik vositalar faqat ma'lum tillarga moslashtirilgan, shuning uchun ba'zi foydalanuvchilar uchun moslashtirilgan kontentning etishmasligi mumkin. Shuningdek, onlayn resurslarning sifati har xil bo'lishi sababli, o'quvchilar noto'g'ri ma'lumotlardan foydalanish xavfi bor. Axborot texnologiyalari chet tillarini o'rganishda keng imkoniyatlar yaratmoqda. Zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanish, til o'rganish jarayonini osonlashtirib, uni yanada qiziqarli va samarali qilishga yordam beradi. Biroq texnologiyalardan foydalanishda ehtiyotkorlik bilan yondashish, faqat ishonchli manbalardan foydalanish va an'anaviy o'quv metodlarini texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish zarur. Shunday qilib, axborot texnologiyalari va an'anaviy o'rganish usullarining uyg'unligi chet tillarini o'rganish jarayonini yanada samarali qilishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Axmadova, R. (2015). Axborot texnologiyalari va ta'lim: Tezkor rivojlanishning yangi imkoniyatlari. Tashkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
2. Mustafayeva, D. (2019). Chet tillarini o'rganishda axborot texnologiyalarining o'rni. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.
3. Toshmuhammedov, A. (2017). Mobil texnologiyalar va ta'lim. Tashkent: Akademiya nashriyoti.
4. Kurbanova, M. (2020). Interaktiv ta'lim texnologiyalari: Asosiy tushunchalar va amaliyot. Toshkent: Iqtisodiyot va biznes universiteti.
5. Xo'jaev, N. (2018). Sun'iy intellekt va ta'lim: Yangi imkoniyatlar. Tashkent: Fanniy nashr.
6. Rahmonova, S. (2016). O'quv jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining qo'llanilishi. Toshkent: Ta'lim nashriyoti.
7. Sirojiddinova, G. (2021). Chet tili o'rganishda mobil ilovalar va onlayn platformalar. Toshkent: Science and Education Publishing.
8. Shodmonov, B. (2019). Texnologiyalarning ta'limga ta'siri va chet tilini o'rganishdagi roli. Toshkent: O'zbekiston ta'lim institutlari.
9. Mansurov, T. (2020). Axborot texnologiyalari yordamida til o'rganishning yangi usullari. Tashkent: Davlat nashriyoti.